

ROLUL ONU ÎN RESPECTAREA DREPTURILOR OMULUI ÎN CONFLICTELE ARMATE DIN SEC. XXI

Ana Morari

CZU:327.5:341.231.14:341.123"20" anatolie.morari@gmail.com

At the present stage, in the complex set of realities, problems and desiderata that concern humanity today, human rights and freedoms occupy a central place. The affirmation of the concept of human rights is the result of a long dynamic process, during which the idea of respect of human rights found its consecration, overcoming totalitarian concept, which oppose both the recognition of equality between people and the defense and promotion of human rights. In this context, the concern for the protection of human rights, in the conditions of an armed conflict, and the research of the aspects related to the involvement of the responsible institution for the protection of the humanitarian right still maintains its actuality. The above shows once again that the primary goal of international law remains the protection of the human being, especially during armed conflicts, when vulnerability is increased, and the reality proves that these concerns are always current.

În ultimele decenii ale sec. XX - începutul sec. XXI, se observă accentuarea multitudinii de transformări politice, economice și sociale în domeniul relațiilor internaționale. Astfel, au apărut o serie de cercetări și analize asupra fenomenului de cooperare multilaterală în domeniul securității care reprezintă o consecință a globalizării.

În studierea temei aportului ONU la dezvoltarea sistemului de securitate a statelor membre și nemembre, pot fi remarcați, în primul rând, autorii occidentali. Analiza interdependențelor ONU și securității internaționale sunt în centrul atenției *autorilor americani*.

O contribuție semnificativă în cercetarea bazelor teoretice ale relațiilor de cooperare la nivelul organizațiilor internaționale a adus-o profesorul G. Johansson, care, analizând politica externă a statelor care fac parte din Consiliul de securitate al ONU, a constatat că parteneriatele de cooperare a acestor mari actori internaționali au trei scopuri principale: scopul politic – crearea unei imagini favorabile în străinătate pentru a realiza mai ușor scopurile de politică externă și de securitate națională; scopul economic – augmentarea creșterii economice prin puterea de atracție prin intermediul turismului, exporturilor, investițiilor, atragerea de studenți și cercetători sau alte persoane cu talente speciale;

scopul cultural – stimularea schimburilor culturale și intelectuale la nivel internațional pentru a crește competența [3]. În același timp, o valoroasă contribuție în domeniul analizei condițiilor necesare securității naționale o prezintă Școala de la Copenhaga, aL cărei reprezentanți – B.Buzan [1] – este adeptul lărgirii sferei de definire a securității în funcție de perceperea amenințărilor la adresa existenței unui obiect de referință.

Amenințările se pot manifesta într-o varietate de contexte sau domenii: politic, economic, militar, cultural, demografic, ecologic.

Cercetătorii americani ca P. van Ham încearcă să definească rolul ONU în cadrul noului sistem internațional. În acest sens, se menționează dezvoltarea și perfecționarea sub raport instituțional al ONU.

Totodată, se subliniază, în vederea creșterii eficienței organizației, necesitatea elaborării unui nou plan model de securitate pentru spațiul euro-atlantic, model care ar permite soluționarea unui șir de probleme și care ar corespunde întru totul rolului asumat de ONU [2].

De exemplu, N. Zasurski apreciază nivelul pericolelor și amenințărilor la adresa securității internaționale în contextul activității ONU.

În condițiile actuale, puterea și bunăstarea oricărui stat, și, respectiv, securitatea internațională, este determinată, în primul rând, de situația economică a țării. De aici și reiese faptul că problema asigurării securității vine pe prim - plan [6]. Autorul din Ucraina M. Kapitonenko se alătură discuțiilor practice asupra repercursiunii conflictelor în spațiul postsovietic. În studiul său scris în limba engleză [4], se planează în jurul ideii iredentismului rus, care, după cum spune autorul, nu-și are originea în politica promovată de Vladimir Putin, ci, dincolo de declarații, el se regăsește în fapte concrete, în acțiunile subversive ale Rusiei care au început imediat după destrămarea URSS. Acestea pot fi urmărite de la începutul anilor '90 în Transnistria, Abhazia, Osetia ori Nagorno-Karabah. Peste tot, deși parte activă a acestor conflicte, Rusia și-a asumat într-un mod cinic rolul de mediator. Autoarea R. Miga-Beșteliune spune că pentru ca activitatea lor să se desfășoare în conformitate cu dreptul internațional contemporan, ONU și partenerii săi trebuie să se călăuzească, în acțiunile lor, după următoarele criterii principale: ONU nu trebuie să încalce suveranitatea statelor membre; Capacitatea juridică pe care o are ONU, ca subiecți derivați de drept internațional, este dependentă de voința statelor care le-au creat și este

limitată de prevederile tratatelor prin care au luat naștere; Unele organizații internaționale, precum Uniunea Europeană, Consiliul Europei, pot lua în discuție sau adopta hotărâri referitoare la problemele care sunt de competența internă a statelor. Statele au dreptul să participe în mod egal în organizațiile internaționale la desfășurarea lucrărilor și adoptarea hotărârilor acestora; Deciziile și recomandările organizațiilor internaționale nu au, în principiu, un caracter juridic obligatoriu. Ele devin obligatorii numai în măsura în care sunt acceptate de către statele membre [5].

Cu regret, realitatea geopolitică ne demonstrează că războaiele sunt parte integrantă a vieții umane. Dacă e să analizăm ordinea de zi a celei de-a 63-a sesiuni a Adunării Generale a ONU din anul 2008, atunci din cele 266 de chestiuni examinate, 67 au fost rezervate chestiunilor umanitare de caracter și dimensiune variate: asistență umanitară, teritorii ocupate, operațiuni de menținere a păcii, refugiați, securitate și cooperare, interzicerea experiențelor nucleare, reglementare și reducerea cursei înarmărilor, dezarmarea, crearea centrelor regionale pentru pace și dezarmare, protecția mediului ambiant în timpul conflictelor armate etc. Acest fapt a dictat cu ocazia aceleiași sesiuni adoptarea Rezoluției cu privire la noua ordine umanitară internațională, prin care ONU estimează că este necesar a redubla eforturile la nivel național, regional și internațional pentru a face față situațiilor de urgență umanitară. Prin această rezoluție, pe de o parte, se invită Secretarul General al ONU să continue promovarea respectării stricte a dreptului refugiaților, dreptului umanitar și normelor și principiilor convenite la nivel internațional în situații de urgență umanitară, pe de altă parte, ea angajează guvernele, organizațiile interguvernamentale și societatea civilă să-i preteze tot concursul și susținerea prin intermediul organismelor și mecanismelor instituționale constituite de ONU, pentru a răspunde necesităților de asistență și protecție a populațiilor afectate și pentru a asigura securitatea funcționarilor ONU și altui personal umanitar.

Dreptul internațional umanitar apare totalmente ca o instituție a dreptului internațional, ce are menirea de a diminua nenorocirile provocate de război prin determinarea metodelor și mijloacelor inadmisibile acțiunilor militare și prin protejarea victimelor diferendului armat.

E vorba, în fond, de selectarea metodelor și mijloacelor de ducere a războiului, de apărare a persoanelor și bunurilor cărora li se poate aduce vreun prejudiciu, adică a obiectelor ce nu figurează ca obiectiv al atențatelor militare. Aceste momente au fost incluse în sfera de reglementare a dreptului internațional umanitar abia în a doua jumătate a secolului XIX. Ne dăm seama de faptul că anume conținutul dreptului internațional umanitar a fost întotdeauna orientat spre satisfacerea necesităților omului, iar scopul principal al acestei ramuri de drept constă în apărarea vieții și demnității persoanei aflate în situații extremale din cauza războiului. La rândul lor, prevederile care țin de acest drept constituie un compromis al diferitelor interese. Pentru protecția victimelor de război, a bunurilor materiale și personalului de îngrijire în spiritul dreptului umanitar, s-au întreprins eforturi vădite, dar apare întrebarea: care va fi eficacitatea acestei protecții în cazul unui conflict armat în care se utilizează mijloace de nimicire în masă și armele nucleare? Prin urmare, o asemenea armă trebuie calificată ca producând moarte inevitabilă și suferințe exagerate, urmările sale putând fi asimilate genocidului și situația actuală a dreptului internațional nu ne permite să concluzionăm asupra legalității aplicării armei nucleare în situații excepționale de autoapărare, chiar și atunci când este amenințată însăși existența statului.

Referințe:

1. BUZAN, B. *Popoare, statele și teama*. Chișinău: Cartier, 2000.
2. HAM VAN, P. *Europe's New Defense Ambitions: Implications for NATO, the US and Russia*. Marshall European Center for Security Studies, 2003. 388 p.
3. JOHANSSON, G. *Diplomaczi: a comapartive studz of the membe states of UN*. <http://www.uppsats.se/uppsats/3dc46a57e2/> (vizitat 15.01.2020).
4. KAPITONENKO, M. Resolving Post-Soviet „Frozen Conflicts”: Is Regional Integration Helpful? In: *Caucasian Review of International Affairs*, 2009, vol. 3 (1), pp. 101-120.
5. MIGA-BEȘTELIU, R. *Drept internațional public*. Vol. I, II. București: Beck, 2014. 688 p.
6. ЗАСУРСКИЙ, Я.Н. Глобальная структура НАТО и ОБСЕ. В: *Вестник Московского университета*. Серия 10. Журналистика. Москва: 2012, № 3. сс. 101-115.

Recomandat
Alexandru EJOV, dr., conf. univ.